

ION POPESCU

OANA REZEANU

ECONOMIE ÎNDUMAR METODOLOGIC

Copyright © 2010, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al **Editurii Pro Universitaria**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POPESCU, ION

Economie. Îndrumar metodologic / Ion Popescu,
Oana Rezeanu. - București : Pro Universitaria, 2010

Bibliogr.

ISBN 978-973-129-560-2

I. Rezeanu, Oana

338.75

MICROECONOMIE

1. Aspecte generale ale însușirii cunoștințelor teoretice și ale rezolvării problemelor aplicative

Economia sau economia politică abordează, cu preponderență, probleme de teorie economică generală. Drept urmare, însușirea cunoștințelor teoretice prin care se definește obiectul lor de studiu presupune, în mod firesc, un susținut fort de memorare. Acesta trebuie însoțit însă de preocuparea permanentă de însușire logică a cunoștințelor, de înțelegere a conținutului fiecărei noțiuni/categorii economice, de integrare a lor într-un sistem teoretic și de utilizare în „cunoștință de cauză” a acestuia în vederea rezolvării problemelor teoretico-practice.

Pornind de la aceste exigențe, în cadrul acestui **ghid/îndrumar** am acordat atenție deosebită noțiunilor, respectiv conceptelor-cheie, dar și lucrărilor teoretico-practice prin intermediul cărora se autoevaluează atât modul cum au fost înțelese aspectele teoretice ale disciplinei, cât și măsura în care studenții pot să folosească instrumentarul statistico-matematic în rezolvarea unor probleme de analiză teoretico-practică. În legătură cu realizarea acestor obiective ale studiului individual la disciplina „**Economie**” prezentăm mai jos elementele strict necesare înțelegerii logicii/raționamentului conceperii aplicațiilor teoretico-practice și însușirii „**tehnologiei didactice**” pe care o presupune rezolvarea lor, a testelor-grilă și testelor de autoevaluare din această lucrare.

Elemente fundamentale:

I. Rezolvarea problemelor teoretico-aplicative sau a testelor grilă în cadrul cărora se operează cu date statistice presupune a lua în considerare, din punct de vedere al tehnologiei didactice, următoarele aspecte/principii:

A. În vederea cunoașterii dinamicii (creșterii sau descreșterii) unui indicator economic trebuie să calculăm indicele său, respectiv expresia numerică rezultată din compararea a două niveluri ale aceluiași indicator, proces, fenomen etc. aflat în perioade diferite; pe baza determinării indicelui se evidențiază variația în timp a indicatorului respectiv.

Indicele se determină, din punct de vedere al formei de exprimare, ca indice absolut și relativ:

○ **Indicele absolut** se calculează prin raportarea nivelului indicatorului respectiv (pe care-l notăm cu Q) din perioada curentă (t_1) la nivelul aceluiași indicator din perioada de bază

(t_0): $I_Q = \frac{Q_1}{Q_0}$. Exemplu: $Q_0 = 4000$ u.m.; $Q_1 = 6000$ u.m.

$\Rightarrow I_Q = \frac{6000 \text{ u.m.}}{4000 \text{ u.m.}} = 1,5$. $\Rightarrow Q_1$ este de 1,5 ori mai mare decât

Q_0 sau, la o unitate din Q_0 revin 1,5 unități din Q_1 .

○ **Indicele relativ**, $I_Q = \frac{Q_1}{Q_0} \cdot 100$; continuând exemplul

de mai sus rezultă că: $I_Q = \frac{Q_1}{Q_0} \cdot 100 = \frac{6000 \text{ u.m.}}{4000 \text{ u.m.}} \cdot 100 = 150\%$.

Interpretare: Q a crescut de 1,5 ori $\left(\frac{150}{100}\right)$ sau, ceea ce semnifică același lucru, cu 50% (150-100).

B. Un alt aspect important al cunoașterii evoluției unui indicator economic se referă la sporul lui, spor care se determină, de asemenea, sub două aspecte:

- Sporul absolut,

$$\Delta Q = Q_1 - Q_0 = 6000u.m. - 4000u.m. = 2000u.m. \Rightarrow Q \quad a$$

crescut cu 2000 u.m.;

- sporul relativ sau procentual:

$$\% \Delta Q = \frac{Q_1 - Q_0}{Q_0} \cdot 100 = \frac{Q_1}{Q_0} \cdot 100 - 100 = \%IQ - 100.$$

Observatii:

➤ *când determinăm indicele (absolut sau relativ), totdeauna raportăm nivelul indicatorului respectiv din perioada curentă (actuală) la nivelul aceluiași indicator din perioada de bază (perioada trecută sau perioada cu care ne comparăm);*

➤ *din formula sporului relativ rezultă că atunci când cunoaștem indicele relativ, pentru a determina modificarea procentuală, scădem 100 din indicele respectiv. Invers, când cunoaștem modificarea procentuală, pentru a determina indicele relativ, adăugăm 100 la sporul relativ;*

➤ *indicele absolut se poate determina și prin raportarea indicelui relativ la 100;*

➤ *indicele relativ se poate determina și prin înmulțirea indicelui absolut cu 100.*

Exemple privind interpretarea mărimii unor indici sau sporuri ale evoluției unor indicatori economici:

❖ În perioada de bază, volumul producției era de 80.000 buc., iar în perioada curentă acesta a devenit 140.000 buc. Calculând indicele absolut, rezultă că acesta este 1,75, adică

$$I_Q = \frac{Q_1}{Q_0} = \frac{140.000buc.}{80.000buc.} = 1,75. \text{ Respectând principiul de mai}$$

sus, rezultă că indicele relativ este 175%, indice care s-a determinat prin înmulțirea indicelui absolut cu 100, adică: $\%IQ = I_Q \cdot 100 = 1,75 \cdot 100 = 175\%$. Vom afirma deci că volumul producției a crescut de 1,75 ori sau că a sporit cu 75%.

❖ Pe baza exemplului de mai sus, ținând seama de observațiile menționate, se poate afirma că din moment ce $\%IQ$ este 175%, rezultă că modificarea procentuală este 75%, adică $175\% - 100$. Într-un alt context, dacă știm care este modificarea relativă a unui indicator, pentru a determina indicele său (absolut sau relativ) vom adăuga 100 la indicele respectiv (absolut sau relativ). Pornind de la exemplul anterior se poate afirma, că dacă Q a crescut cu 75%, rezultă că $I_Q = 75\% + 100 = 175\%$, ceea ce înseamnă că indicatorul respectiv a crescut de 1,75 ori. Indicele relativ va fi 175%, Q crescând deci cu 75%.

➤ ***În interpretarea evoluției diversilor indicatori economici, trebuie să facem distincția necesară între creșterea sau descreșterea lor relativă și numărul de puncte procentuale cu care s-au modificat. Această distincție este necesară în situațiile în care, prin natura lor, indicatorii economici respectivi se exprimă în formă relativă (procentuală).***

Exemple: rata profitului, rata dobânzii, înclinațiile spre consum și spre economii/investiții sunt exprimate, prin definiție, ca mărimi procentuale. În asemenea împrejurări, dacă rata profitului, de exemplu, în t_0 era 10%, iar în t_1 devine 20%,

rezultă că ea **a crescut cu 100%** $\left(\frac{20}{10} \cdot 100\right)$ sau de două ori; **ca număr de puncte procentuale însă, ea a crescut cu 10** (20% - 10%). Din acest exemplu rezultă că, **numai la prima vedere, este vorba despre același lucru!**

➤ *Din formula sporului relativ rezultă că sporul absolut se poate determina și prin înmulțirea modificării procentuale cu nivelul absolut al indicelui respectiv din perioada de bază:*
 $\Delta Q = Q_1 - Q_0$, sau $\Delta Q = \% \Delta Q \cdot Q_0$.

Continuând exemplul de mai sus, rezultă că sporul absolut al lui Q se poate determina și în felul următor:

$$\Delta Q = \% \Delta Q \cdot Q_0 = 75\% \cdot 80.000 \text{buc.} = 60.000 \text{buc.}$$

Observație: *necunoașterea raționamentului de mai sus face imposibilă rezolvarea unor probleme/aplicații în cadrul cărora se precizează mărimile absolute din perioada inițială și modificările relative pe baza cărora ar urma să determinăm sporurile absolute.*

De reținut:

1. **atunci când volumul absolut al unui indicator crește de „n” ori, vom afirma că în perioada curentă mărimea lui va fi:** $Q_1 = nQ_0$. *De exemplu, în condițiile în care $Q_0 = 100(100\%)$, dacă va crește de 1,7 ori ($n = 1,7$) \Rightarrow $Q_1 = 170(170\%)$, rezultă Q a crescut cu 70% (de 1,7 ori).*
Atenție, însă: $n > 1$.

2. **atunci când volumul absolut al unui indicator economic se reduce cu o anumită mărime procentuală, pentru a calcula de câte ori se reduce vom proceda în felul următor:** *vom presupune, ca la regula de trei simplă, că mărimea indicatorului respectiv din perioada de bază era 100 (100%), ceea ce înseamnă că, dacă în perioada curentă*

mărimea lui se reduce cu „a%” (de exemplu cu 20%), atunci Q_1 va fi 80 (sau 80%, adică 100% -20%); pe baza faptului că vechea mărime (din perioada de bază) era 100, respectiv 100%, iar mărimea din perioada actuală este 80, respectiv 80%, vom constata că $\frac{100}{80} = 1,25$, ceea ce înseamnă că vechiul

nivel al respectivului indicator este de 1,25 ori mai mare. Din punct de vedere matematic se poate afirma că nivelul actual al indicatorului respectiv este de 1,25 ori mai mic.

Atentie, însă:

◆ este absolut necesar ca „n” (în cazul de mai sus, 1,25) să fie mai mare decât 1!;

◆ dacă A este de n ori (ex. 1,25 ori) mai mare decât B, atunci B este tot de n ori (1,25 ori) mai mic decât A.

◆ dacă, însă, A este cu „a%” (ex. 25%) mai mare decât B, atunci B nu este neapărt cu a% (25%) mai mic decât A. Raționamentul/afirmația de mai sus are în vedere faptul că aplicarea aceleiași mărimi procentuale („a%”) la mărimi absolute diferite duce la sporuri absolute diferite.

Aplicatii:

1) $Q_0 = 600.000\$$; $Q_1 = 400.000\$$. Aceasta înseamnă că vechiul nivel al indicatorului respectiv este de 1,5 ori mai mare, ceea ce înseamnă că actualul nivel este de 1,5 ori mai mic. Pe această bază nu putem afirma însă că dacă vechiul nivel este cu 50% mai mare decât actualul nivel, acesta din urmă este cu 50% mai mic decât cel din perioada de bază. **Demonstrație:**

$$400.000 \neq 600.000 - \frac{50}{100} \cdot 600.000.$$

2) Dacă mărimea absolută a unui indicator economic din perioada curentă este cu 20% mai mică decât aceea din perioada de bază, de câte ori va fi mai mic nivelul indicatorului respectiv din perioada curentă comparativ cu cel din perioada de bază? **Rezolvare:** pornind de la „regula de trei simplă”, nivelul indicatorului economic din perioada de bază este 100 (100%), iar nivelul aceluiași indicator din perioada curentă este 80 (80%). Demonstrația este simplă: $\frac{100}{80} = 1,25$, ceea ce

înseamnă că actualul nivel al indicatorului este de 1,25 ori mai mic decât vechiul nivel (întrucât volumul absolut al indicatorului din perioada de bază era de 1,25 ori mai mare decât cel din perioada curentă).

C. În vederea rezolvării și interpretării corecte a problemelor aplicative și/sau a grilelor în care apar o serie de date statistice, este necesar să ținem seama de **locul diverselor procese, fenomene etc. în cadrul relațiilor cauză-efect.**

Exemple:

❖ În cazul legilor cererii și ofertei, prețul constituie variabila independentă, iar cererea și respectiv oferta variabile dependente; numai dacă ținem seama strict de rolul variabilelor menționate, putem afirma că între preț și cerere există o relație negativă, iar între preț și ofertă o relație pozitivă. Dacă privim aceste relații dinspre cerere, respectiv ofertă către preț, situație în care acesta din urmă reprezintă variabila dependentă, nu se mai poate afirma că între ele există același tip de dependență.

❖ Între evoluția producției și dinamica mărimii costului fix mediu există un raport invers proporțional în sensul că sporirea (reducerea) volumului producției duce la diminuarea (creșterea) costului fix mediu. În cadrul acestei relații,